

декватних уявлень, є складним соціальним явищем, що може обумовлювати серйозні деструктивні наслідки, напруженість у соціумі. Окреслення смислових меж поняття «стереотип» дає підстави для висновку, що воно має самостійність, є суперечливим за трактуванням, його поглиблений аналіз має принципове значення для вироблення конструктивних засобів взаємодії в соціумі.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Большой психологический словарь / под ред. Б.Г. Мещерякова, В.П. Зинченко. – СПб. : Прайм-ЕВРОзнак, 2005. – 672 с.
2. Бутиріна М.В. Стереотип масової свідомості: особливості формування та функціонування у медіа середовищі : [монографія]. – Дніпропетровськ : Слово, 2009. – 368 с.
3. Глоссарий по политической психологии / под ред. Д.В. Ольшанского. – М. : РУДН, 2003. – 89 с.
4. Кон И.С. Психология предрассудка. О социально-психологических корнях этнических предрассудков / И.С. Кон // Новый мир. – 1966. – № 9. – С. 187–205.
5. Краткий психологический словарь / [А.В. Петровский и М.Г. Ярошевский] ; под ред. Л.А. Карпенко. – М. : Политиздат, 1985. – 431 с.
6. Липпман У. Общественное мнение / [пер. с англ. Т.В. Барчуновой] ; под ред. К.А. Левинсона, К.В. Петренко. – М. : Институт Фонда «Общественное мнение», 2004. – 384 с.
7. Новая философская энциклопедия в 4 томах. – М. : Мысль, 2010. – Т. 3 – 692 с.
8. Психология. А-Я. Словарь-справочник / пер. с англ. К.С. Ткаченко. – М. : ФАИР-ПРЕСС. Майк Кордуэлл, 2000. – 448 с.
9. Символы, знаки, эмблемы : Энциклопедия / [В.Э. Багдасарян, И.Б. Орлов, В.Л. Телицын] ; под ред. В.Л. Телицына. – 2-е изд. – М. : ЛОКИД-ПРЕСС, 2005. – 494 с.
10. Словарь психолога-практика / С.Ю. Головин. – 2-е изд., перераб. и доп. – Мн. : Харвест, М. : АСТ, 2001. – 976 с.
11. Широка С.І. Значення словосполучення «стереотип поведінки» та його місце в категоріально-поняттєвому полі соціальної філософії / С.І. Широка // Гуманітарний часопис. – 2007. – № 4. – С. 104–111.

УДК 159.9.07

ОПИС ПРОЦЕДУРИ РОЗРОБКИ АВТОРСЬКОЇ МЕТОДИКИ «ДОВІРА ДО ОВС»

Василець Н.М., викладач кафедри психології управління
Львівський державний університет внутрішніх справ

У статті представлено психологічний огляд явища довіри та виокремленні чинники довіри громадян до працівників ОВС. Описано процедуру розробки авторської методики «Довіра до ОВС» з детальним аналізом та оцінкою її валідності та надійності.

Ключові слова: довіра, соціальний капітал, самоприйняття, фаховість, соціальні стереотипи, людський капітал, досвід, надійність, валідність.

В статье представлен психологический обзор явления доверия и выделены факторы доверия граждан к работникам ОВД. Описана процедура разработки авторской методики «Доверие к ОВД» с подробным анализом и оценкой ее валидности и надежности.

Ключевые слова: доверие, социальный капитал, самопринятие, профессионализм, социальные стереотипы, человеческий капитал, опыт, надежность, валидность.

Vasylets N.M. DESCRIPTION PROCEDURES FOR PROPRIETARY METHODS “TRUST IN ATS”

The article presents an overview of the psychological phenomenon of trust and Separation factors of public trust in police officers. Describes how the development of the author's technique “Trust in the police” with a detailed analysis and evaluation of its validity and reliability.

Key words: trust, social capital, self-acceptance, professionalism, social stereotypes, human capital, experience, reliability and validity.

Постановка проблеми. У зв'язку з останніми подіями в житті України та кожного її громадянина тема довіри до органів державної влади є особливо актуальною. Аналізуючи ситуацію, яка склалась навколо працівників органів внутрішніх справ, з урахуванням абсолютної відсутності

довіри громадян до цих владних структур, виникає риторичне запитання – якою альтернативою довіри мають користатись українці, аби захистити себе і свої сім'ї від можливої небезпеки з боку аферистів, злочинців, та злісних порушників закону?! Альтернативи міліції наразі немає, отже ми

повинні їй довіряти, а вона – допомагати! Відтак, потрібно відновлювати рівень довіри громадян до працівників органів внутрішніх справ, з'ясувавши можливі чинники довіри та активізуючи всі види впливу та взаємодії в українській спільноті. Більшість дослідників переконані, що довіра є основною детермінантою розвитку громадянської активності та демократії. Досліджуючи довіру, стикаємось із проблемою забезпеченості української психологічної науки методиками дослідження довіри на різних рівнях її функціонування (міжособовому, міжнаціональному, міжінституційному та інших). Для досягнення цілей, пов'язаних із вимірюванням довіри, необхідною є розробка дослідницьких методик.

Аналіз стану дослідження проблеми.

Соціально-психологічна проблема довіри сьогодні не має адекватної і загальнозначущої наукової експлікації та рішення, незважаючи на значний обсяг дослідницької роботи, виконаній в цій області, у першу чергу західними вченими (Е. Аронсон, М. Бубер, Е. Гідденс, М. Лума, Д. Майерс, А.Г. Маслоу, Е. Пратканіс, К.Р. Роджерс, А. Селігмен, Е. Фромм, Ф. Фукуяма, Р. Чалдіні, Р.Б. Шо, П. Штомпка, Е. Еріксон та багато інших), а також низкою російських дослідників (В.П. Зінченко, І.А. Ільїн, В.В. Козлов, Б.З. Мільнер, Б.А. Рутковський, Т.П. Скрипкіна, А.Б. Купрейченко та інші). Серед українських дослідників проблеми довіри слід назвати таких науковців, як Н.О. Єрмакова (довіра до себе в юнацькому віці), В.Ю. Кравченко (особливості довірливого спілкування), С.А. Ворожбит (соціально-психологічні функції довіри), К.М. Остроухова, І.І. Семків (довіра в структурі соціального капіталу), О.М. Бандурка (психологічні аспекти довіри в структурі ОВС), Н.В. Гранкіна (загальні проблеми довіри), Н.М. Степанова (довіра в контексті глобалізації) та інших.

Проте, не приділяється достатньої уваги розгляду довіри як цілісного соціально-психологічного феномена, що вимагає для свого аналізу застосування міждисциплінарного підходу. При цьому значної глибокої розробки вимагає такий аспект, як довіра населення органам внутрішніх справ. Робіт, в яких розглядається психологічна специфіка функціонування довіри в політичній сфері, зокрема владним структурам – на сьогоднішній день явно не вистачає. Аналіз особливостей прояву громадянами довіри органам внутрішніх справ з урахуванням сучасної ситуації в країні вкрай необхідний для знаходження шляхів підвищення довіри нинішньої влади

та її органам, посилення впливу і зміцнення соціального статусу владних структур у суспільстві, а також вироблення практичних рекомендацій щодо їх реалізації .

Постановка завдання. Мета статті: описати процедуру апробації авторської методики дослідження чинників довіри громадян до працівників органів внутрішніх справ з метою поповнення бази вітчизняного психодіагностичного інструментарію.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Для дослідження соціально-психологічних чинників довіри громадян працівникам органів внутрішніх справ було розроблено методику «Довіра до ОВС». Методика містить 91 твердження, та після проведення низки статистичних процедур дає змогу проаналізувати соціально-психологічні уявлення, що впливають на довіру громадян до працівників органів внутрішніх справ: людський капітал, фаховість, самоприйняття, стереотипність сприйняття, правосвідомість, спосіб соціального зв'язку між суб'єктами та об'єктами довіри, взаємна соціальна солідарність та досвід. Розроблена нами методика володіє хорошими психометричними показниками – валідністю та надійністю.

Опис факторної структури методики та оцінка її валідності. Побудова факторної структури методики є одним із найважливіших етапів у розробці методики, оскільки саме факторна структура вказує на наявні діагностичні шкали методики.

Отже, факторний аналіз проводився з використанням методу головних компонентів і ортогональним обертанням осей Varimax. Рішення про кількість факторів приймалося на основі діаграми «Кам'яного насипу» і власних значень. У результаті аналізу було прийняте шестифакторне рішення як найбільш раціональне і таке, що узгоджується із загальною концепцією методики [1, с. 138].

Виділені 6 факторів описують 38,57% дисперсії і формують такі факторні групи:

Фактор 1. Соціальний капітал. До першого фактору увійшло 26 тверджень. Кількість тверджень є великою, тому вирішено здійснити розподіл фактора на підфактори. За вагомістю значень виокремлено 3 латентні підфактори (шкали):

– «Соціальний капітал» – цей підфактор об'єднав 11 тверджень, а саме: попередньо набутий громадянами професійний досвід діяльності в ОВС (0,66), забезпечення постійного правопорядку в суспільстві (0,65), волонтерська діяльність працівників ОВС (0,64), участь працівників ОВС у благодій-

ній діяльності (0,60), реклама позитивного образу працівників ОВС у ЗМІ та соціальних проектах (0,59), налагоджені соціальні контакти між громадянами та працівниками ОВС (0,53), міжособистісних стосунків громадян та працівників ОВС (0,52), інтелектуальний саморозвиток працівників ОВС (0,50), взаємна толерантність (0,50), кількість набутих соціальних ролей працівників ОВС (0,42), дружні стосунки між працівниками ОВС та громадянами (0,47). Цей фактор пояснює 17,3% дисперсії даних.

– «Стереотипність сприйняття» (3 твердження): стереотипність сприйняття в суспільстві різних категорій громадян (0,68), стереотипність сприйняття громадян працівниками ОВС (0,62), ксенофобські тенденції працівників ОВС (0,61). Цей фактор пояснює 8% дисперсії даних.

– «Спосіб соціального зв'язку між суб'єктами та об'єктами довіри» (12 тверджень): соціальні контакти між працівниками ОВС та громадянами (0,72), співпраця між працівниками ОВС та громадянами (0,71), самодовіра працівників ОВС (0,62), жорсткі вимоги до працівників ОВС перед зарахуванням на службу (0,59), комунікативна інформативність під час взаємодії працівників ОВС з громадянами (0,59), поведінка працівників ОВС згідно етичних норм (0,58), вміння чітко організувати діяльність працівниками ОВС (0,53), ознайомленість громадян з обов'язками працівників різних структур ОВС (0,52), постійна взаємодія дільничних інспекторів з мешканцями району (0,51), всесторонній саморозвиток особистості (0,49), підвищена активність громадян у соціальній сфері (0,40). Цей фактор пояснює 18,7% дисперсії даних.

Отже, за допомогою Фактору I нам вдалось створити 3 шкали: «Соціальний капітал», «Стереотипність сприйняття», «Спосіб соціального зв'язку між суб'єктами та об'єктами довіри». Цей фактор пояснює 8,67% дисперсії даних.

Фактор II. Фаховість. До цього фактору увійшло 14 питань, з яких на рівень довіри впливає: висвітлення подій ЗМІ (0,53), свобода вибору (0,47), дотримання дисципліни праці працівниками ОВС (0,41); довіра залежить від: впевненості в тому, що працівник ОВС не завдасть: а) моральної шкоди (0,67), б) фізичної шкоди (0,61), в) психологічної шкоди (0,50), впевненості громадян у тому, що працівники ОВС забезпечують їхній спокій (0,65), законної поведінки працівників ОВС (0,57), дотримання конфіденційності працівниками ОВС (0,56), впевненості в тому, що при зверненні до працівників ОВС буде надана

кваліфікована допомога (0,47), «Довіра до влади лежить у самій основі правопорядку, а недовіра до неї є початком її руйнування» (цит. І.О. Ільїна) (0,37), дотримання правопорядку працівниками ОВС (0,39), актуального емоційно-оцінного стану (симпатії, вдячності, поваги) (0,34). Оскільки цей фактор об'єднав питання, що стосуються компетентного виконання обов'язків дотримання законності дій та статутної поведінки працівниками ОВС, саме тому питання, що увійшли до цього фактору, об'єднуються в шкалі «Фаховість». Даний фактор пояснює 6,82% дисперсії даних.

Фактор III. Самоприйняття. Цей фактор об'єднав 9 питань; отже, на рівень довіри впливає: короткочасність стосунків взаємодії з працівниками ОВС (0,53), упереджене ставлення працівників ОВС до представників різних субкультур (0,46), ситуативна взаємодія з працівниками ОВС (0,46), альтруїстичні дії для підвищення свого статусу в очах громадян (0,41), попередній досвід взаємодії з працівниками ОВС родичів та близьких людей (0,40), схильність до хабарництва працівників ОВС (0,39), попередній особистий досвід взаємодії з працівниками ОВС (0,36), контроль вчинків громадян працівниками ОВС (0,29); довіра залежить від: великої кількості соціальних ролей, що виконують працівники ОВС (0,47). У результаті факторного розподілу запитань та змістового навантаження, що описує визнання і ухваленість особистісного розмаїття, підтримку позитивного відношення до себе, самодовіру та особистісного самоприйняття, вважаємо за доцільне об'єднати усі твердження під назвою шкали «Самоприйняття». Цей фактор пояснює 4,28% дисперсії даних.

Фактор IV. Людський капітал. До цього фактору увійшло 13 тверджень, з яких на рівень довіри впливає: стан здоров'я працівників ОВС (0,46), освіченість працівників ОВС (0,37); довіра залежить від: життєвих стратегій громадян (0,62), психологічної сумісності (0,59), чесності та відкритості під час взаємодії (0,50); довіри сприяє: зовнішній вигляд працівників ОВС (0,55), відсутність тотального контролю вчинків громадян з боку працівників ОВС (0,50), дотримання конфіденційності щодо інформації про громадян (0,49), охайність та привабливість працівників ОВС (0,43), належна фізична форма (0,39), злагоженість виконання обов'язків органами (СБУ, ДПСУ, ЗСУ, ГПУ, прокуратури та іншими) (0,39), стабільність у суспільстві (0,39), демократизація поведінки в суспільстві (0,33). Цей фактор об'єднав у собі фізичні, психологічні, світоглядні, суспільні,

культурні якості і здібності людей, що використовуються в особистих цілях, тому цілком можливо назвати створену шкалу «Людським капіталом». Цей фактор пояснює 6,76% дисперсії даних.

Фактор V. Досвід. До цього фактора увійшло 13 тверджень, з яких на рівень довіри впливає: готовність громадян приймати допомогу від працівників ОВС (0,49), засудження дій працівників ОВС громадськістю (0,53), негативний імідж ОВС (0,47); довіра залежить від: відсутності альтернативи довіри (0,53), попередній позитивний досвід взаємодії (звернення) рідних, близьких, друзів (0,48), позитивний особистий досвід взаємодії з працівниками ОВС (0,45), зовнішній вигляд (0,45), схильність працівників ОВС використовувати силові методи впливу (0,44), гуманне ставлення (0,42), відповідність використовуваних методів працівниками ОВС умовам професійної діяльності (0,32); довірі сприяє: вміння працівників ОВС чітко й емоційно виражати свої думки й почуття під час комунікативної взаємодії з громадянами (0,51), відсутність страху встановлювати і підтримувати необхідні зв'язки з працівниками ОВС (0,41), комунікативні навички працівників ОВС (0,40). Цей фактор об'єднав питання, які стосуються як особистого досвіду різного роду контактів з працівниками ОВС, так і досвіду спілкування чи взаємодії рідних, друзів, власних життєвих стратегій, досвіду комунікативної взаємодії, суспільний досвід. Таким чином, шкала отримує назву «Досвід». Цей фактор пояснює 5,9% дисперсії даних.

Фактор VI. Соціальна солідарність. Цей фактор об'єднав 9 тверджень, з яких на рівень довіри впливає: провокування громадян хабарництвом працівників ОВС (0,59), готовність працівників ОВС допомагати громадянам України (0,57), повага оточуючих (0,56); довірі сприяє: особиста задоволеність життям працівників ОВС (0,54), цінності сучасного українця сприяють довірі до ОВС (0,54), задіяність працівників ОВС у різних асоціаціях та клубах за інтересами (0,48), задіяність працівників ОВС у діяльності некомерційних організацій (0,47), тотальний контроль громадської поведінки працівниками ОВС (0,47), подібність інтересів з працівниками ОВС (0,45). Отже, група запитань, що об'єднується в цьому факторі, описують певну соціально-емоційну ідентифікацію досліджуваних, соціальну підтримку, соціальну близькість. Таким чином, шкала отримує назву «Взаємна соціальна солідарність». Цей фактор пояснює 6,12% дисперсії даних.

Опис конституційної надійності методики. Внутрішня надійність знаходить підтвер-

дження в ході перевірки методики щодо її основних статистичних показників, тобто перевірка нормальності розподілу, частоти, дисперсії, моди, медіани. У випадку з методикою «Довіра до ОВС» такий аналіз є можливим, оскільки внутрішні шкали методики, позитивно корелюють між собою. Для перевірки надійності методики було здійснено перевірку розподілу на нормальність [7, с. 18].

Шкала загальної довіри методики «Довіра до ОВС» вказує на те, що розподіл частот є нормальним, звідси висновок про високу внутрішню надійність методики. Шкала демонструє хороші показники описової статистики (див. рис. 2). Такі статистичні показники вказують на те, що методиці притаманна висока внутрішня надійність.

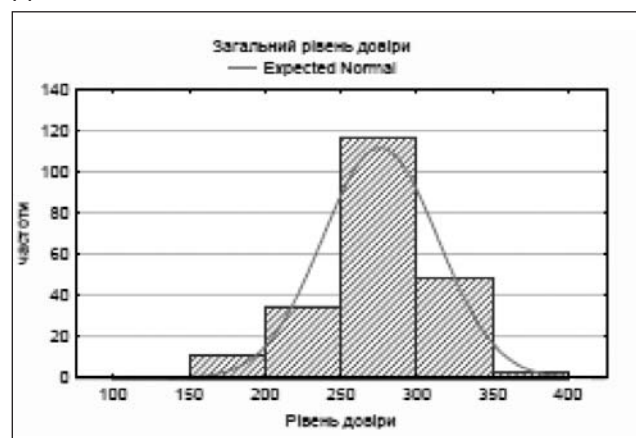

Рис. 2. Розподіл частот загальної шкали довіри методики «Довіра до ОВС»

Також нормальний розподіл частот та хороші показники описової статистики рівнів довіри можна побачити на рисунку 3 та у таблиці 1.

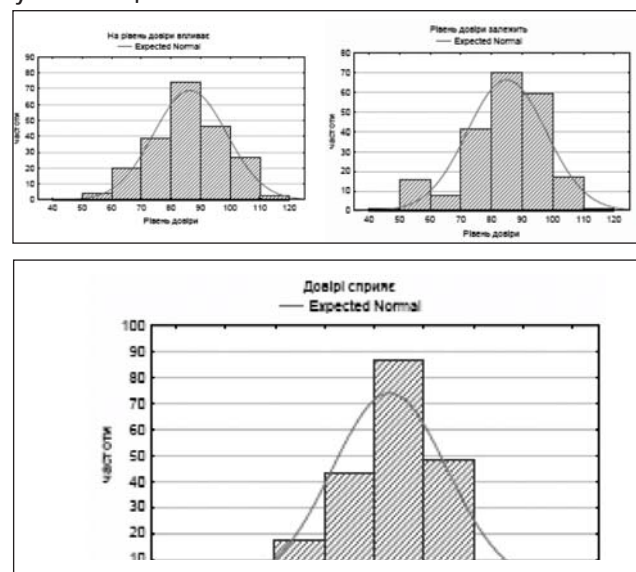

Рис. 3. Розподіл частот рівнів довіри методики «Довіра до ОВС»

Таблиця 1

Описова характеристика відповідних шкал методики «Довіра до ОВС»

	N	Min	Max	Середнє	SD
Загальна шкала «Довіра»	213	169,00	383,00	279,0252	38,13
На рівень довіри впливає	213	51,0	117,0	86,0	12,34
Рівень довіри залежить	213	49,0	111,0	87,0	12,89
Довірі сприяє	213	59,0	189,0	128,0	23,05

Опис внутрішньої надійності методики, проведеної методом альфа-Кронбаха. Перевірка внутрішньої надійності методики, полягає в перевірці узгодженості питань всередині шкал методики та узгодженості всіх запитань у методиці. Внутрішню консистентність визначали розрахунком коефіцієнта α -Кронбаха [1, с. 39].

Коефіцієнт α -Кронбаха для кожної шкали

розраховувався двічі: 1) спочатку після проведення розвідувального факторного аналізу (ЕФА), за допомогою якого визначався початковий склад шкал; 2) вдруге після застосування конфірматорного факторного аналізу (КФА), який дозволяє перевірити правильність віднесення кожного пункту до тої чи іншої шкали, внаслідок чого було скоректовано початкову модель (див. табл. 2).

Таблиця 2

Внутрішня надійність методики «Довіра до ОВС»

Назва шкали	Кількість питань	Коефіцієнт Кронбаха α
Соціальний капітал	26	$\alpha=0,90$
• Соціальний капітал	11	$\alpha=0,84$
• Стереотипність сприйняття	3	$\alpha=0,63$
• Тип соціального зв'язку	12	$\alpha=0,86$
Фаховість	14	$\alpha=0,86$
Самоприйняття	9	$\alpha=0,67$
Людський капітал	13	$\alpha=0,79$
Досвід	13	$\alpha=0,82$
Взаємна соціальна солідарність	9	$\alpha=0,80$

Шкала 1. Соціальний капітал. До шкали увійшли 11 тверджень. Перевірка шкали (у складі 11-ти запитань) на внутрішню надійність методом Альфа-Кронбаха показала, що показник Альфа є на високому рівні і складає $\alpha=0,84$, що свідчить про надзвичайно високу надійність шкали.

Шкала 2. «Стереотипність сприйняття». До шкали увійшло 3 твердження: стереотипність сприйняття громадян працівниками ОВС; стереотипність сприйняття в суспільстві різних категорій громадян; ксенофобські тенденції працівників ОВС ($\alpha=0,63$).

Шкала 3. «Спосіб соціального зв'язку між суб'єктами та об'єктами довіри» (12 тверджень): соціальні контакти між працівниками ОВС та громадянами, співпраця між працівниками ОВС та громадянами, самодовіра працівників ОВС, жорсткі вимоги до працівників ОВС перед зарахуванням на службу, комунікативна інформативність під час взаємодії працівників ОВС з грома-

дянами, поведінка працівників ОВС згідно етичних норм, вміння чітко організувати діяльність працівниками ОВС, ознайомленість громадян з обов'язками працівників різних структур ОВС, постійна взаємодія дільничних інспекторів з мешканцями району, всесторонній саморозвиток особистості, підвищена активність громадян у соціальній сфері.

Шкала 4. «Фаховість». До шкали входять 14 тверджень: дотримання дисципліни праці працівниками ОВС; свобода вибору; висвітлення подій ЗМІ; впевненості в тому, що працівник ОВС не завдасть фізичної шкоди; впевненості в тому, що працівник ОВС не завдасть психологічної шкоди; впевненості в тому, що працівник ОВС не завдасть моральної шкоди; впевненості в тому, що при зверненні до працівників ОВС буде надана кваліфікована допомога; впевненості громадян в тому, що працівники ОВС забезпечують їхній спокій; дотримання конфіденційності працівника-

ми ОВС; законної поведінки працівників ОВС; дотримання законів працівниками ОВС; «довіра до влади лежить у самій основі правопорядку, а недовіра до неї є початком її руйнування» (цит. І.О. Ільїна); дотримання правопорядку працівниками ОВС; актуального емоційно-оцінного стану (симпатії, вдячності, поваги) ($\alpha=0,86$).

Шкала 5. «Самоприйняття». До шкали входить 9 тверджень: упереджене ставлення працівників ОВС до представників різних субкультур, альтруїстичні дії для підвищення свого статусу в очах громадян, контроль вчинків громадян працівниками ОВС, попередній особистий досвід взаємодії з працівниками ОВС, попередній досвід взаємодії з працівниками ОВС родичів та близьких людей, короткочасність стосунків взаємодії з працівниками ОВС, ситуативна взаємодія з працівниками ОВС, схильність до хабарництва працівників ОВС, великої кількості соціальних ролей, що виконують працівники ОВС ($\alpha=0,67$).

Шкала 6. «Людський капітал». До шкали входить 13 тверджень: освіченість працівників ОВС, стан здоров'я працівників ОВС, життєвих стратегій громадян, психологічної сумісності, чесності та відкритості під час взаємодії, стабільність у суспільстві, дотримання конфіденційності щодо інформації про громадян, злагожденість виконання обов'язків органами (СБУ, ДПСУ, ЗСУ, ГПУ, прокуратури та іншими), належна фізична форма, зовнішній вигляд працівників ОВС, охайність та привабливість працівників ОВС, демократизація поведінки в суспільстві, відсутність тотального контролю вчинків громадян з боку працівників ($\alpha=0,79$).

Шкала 7. «Досвід». До шкали входить 13 тверджень. Аналіз Альфа-Кронбаха продемонстрував, що надійність знаходиться на високому рівні і становить $\alpha=0,82$, що є свідченням високої надійності шкали.

Шкала 8. «Соціальна солідарність». До шкали входить 9 тверджень: провокування громадян хабарництвом працівників ОВС, повага оточуючих, готовність працівників ОВС допомагати громадянам України, подібність інтересів з працівниками ОВС, особиста задоволеність життям працівників ОВС, цінності сучасного українця сприяють довірі до ОВС, задіяність працівників ОВС у різних асоціаціях та клубах за інтересами, задіяність працівників ОВС у діяльності некомерційних організацій, тотальний контроль громадської поведінки працівниками ОВС ($\alpha=0,82$).

Отже, значення коефіцієнта α -Кронбаха є вище (0, 50) для кожної шкали, що дозволяє зробити висновок про їх гомогенність.

Ре-тестова надійність методики. Повторне проведення тесту на тій самій вибірці через певний проміжок часу вважається одним із основних методів перевірки надійності тесту. Коефіцієнтом надійності у випадку повторного тестування вважається коефіцієнт кореляції, отриманий між тими самими шкалами методики. Повторне тестування проводилось 3 тижні після первинного.

Кореляції, отримані між шкалами методики, володіють високою надійністю, про що свідчить високий коефіцієнт кореляції. Найвищою ре-тестовою надійністю володіють шкали: «Соціальний капітал» ($r=0,71$), «Фаховість» ($r=0,69$), «Досвід» ($r=0,66$) та «Взаємна соціальна солідарність» ($r=0,63$). Дані про ретестову надійність, отримані за допомогою визначення коефіцієнта кореляції r -Пірсона, представлені в таблиці 3.

Таблиця 3

Показники ре-тестової надійності методики «Довіра до ОВС» отримані за допомогою визначення коефіцієнта кореляції r -Пірсона

Назва шкали	Коефіцієнт кореляції r -Пірсона, $p < 0,001$	Інтервал 3 тижні
	Первинне дослідження	
Соціальний капітал	0,69	0,71
Стереотипність сприйняття	0,64	0,58
Фаховість	0,78	0,69
Самоприйняття	0,49	0,44
Людський капітал	0,58	0,53
Досвід	0,69	0,66
Соціальна солідарність	0,72	0,63

Коефіцієнт кореляції між вихідним балом досліджуваних та балом, набраним при ре-тесті, коливається від 0,53 до 0,71 ($p < 0,001$), що свідчить про достатній ступінь надійності інструмента.

Висновки з проведеного дослідження. Довіра є особистісним чи соціальним утворенням, що сформувався внаслідок набуття соціального досвіду. Довіра відображає відношення до певного об'єкту з позиції великої вірогідності надання йому певних повноважень за відсутності очікування негативних наслідків від цього.

Таким чином, феномен довіри активно досліджується в Україні та за кордоном.

Проте українська наука відчуває певну недостачу емпіричних методів дослідження психологічного явища довіри. Нами здійснено розробку методики «Довіра до ОВС», яка дозволяє визначити загальний рівень довіри, а також рівні впливу, залежності та сприяння у формуванні довіри громадськості працівникам органів внутрішніх справ. Ця методика також дає можливість виокремити соціально-психологічні чинники довіри, які необхідно, у першу чергу, враховувати при підготовці кваліфікованих правоохоронців та формуванні думки громадськості щодо правоохоронної діяльності в Україні загалом.

Отже, методика «Довіра до ОВС» характеризується високою валідністю та надійністю, що дозволяє використовувати її у соціально-психологічних дослідженнях довіри.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бабенко В.В. Основи теорії ймовірностей і статистичні методи обробки даних у психологічних і

педагогічних експериментах / В.В. Бабенко. – Львів : видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2006. – 168 с.

2. Ворожбит С. Соціально-психологічні функції явища довіри / С. Ворожбит // Соціальна психологія. – 2006. – № 5. – 62 с.

3. Купрейченко А.Б. Психология доверия и недоверия / А.Б. Купрейченко. – М. : Изд-во «Институт психологии РАН», 2008. – 571 с.

4. Никоненко Л.В. Довіра як соціально-психологічний феномен / [Л.В. Никоненко] ; за ред. М.М. Слюсаревського // Проблеми політичної психології та її роль у становленні громадянина Української держави. – К., 2008. – № 7.

5. Реан А.А. Психология и психодиагностика личности: теория, методы исследования, практикум : [учеб. пособие] / А.А. Реан. – СПб. : Прайм-ЕВРОЗНАК, 2008. – 255с.

6. Сенік О. Адаптація опитувальника часової перспективи особистості Ф. Зімбардо (ЗТPI) // Соціальна психологія : Український науковий журнал. – 01/2012. – № 1/2. – С. 153–168.

7. Семків І.І. Автореф. дис. канд. психол. наук : 19.00.11 «Політична психологія» / Ін-т соц. та політ. психології АПН України. К., 2009. – 21 с.

УДК 159.9.072.4

ПСИХОДІАГНОСТИКА СТАВЛЕННЯ ПІДЛІТКІВ ДО РИЗИКОВАНОЇ ПОВЕДІНКИ: МОДИФІКАЦІЯ КОЛІРНОГО ТЕСТУ СТАВЛЕНЬ

Великодна М.С., к. психол. н., старший викладач
кафедри практичної психології
Криворізький педагогічний інститут
ДВНЗ «Криворізький національний університет»

У статті представлено модифікований автором варіант колірному тесту ставлень, який дозволяє діагностувати та відстежувати зміни в ставленні підлітків до ризикованої поведінки. Матеріал ілюстровано емпіричним дослідженням зміни ставлення до ризикованої поведінки в підлітків групи ризику в ході проходження психокорекційної програми за методикою Street Smart.

Ключові слова: колірний тест ставлень, підліток, підлітки групи ризику, поведінка, психодіагностика, ризикована поведінка.

В статье представлен модифицированный автором вариант цветового теста отношений, позволяющий диагностировать и отслеживать изменения в отношении подростков к рискованному поведению. Материал иллюстрирован эмпирическим исследованием изменения отношения к рискованному поведению у подростков групп риска вследствие прохождения психокоррекционной программы по методике Street Smart.

Ключевые слова: поведение, подросток, подростки группы риска, психодиагностика, рискованное поведение, цветовой тест отношений.

Velykodna M. S. PSYCHODIAGNOSTICS OF ATTITUDE OF TEENAGERS TO THE RISK BEHAVIOR: MODIFICATION OF COLOR ATTITUDE TEST

In this paper the author presents a modified version of the Color Attitude Test that allows to diagnose and monitor changes in the attitude of teenagers to a risk behavior. The material is illustrated by empirical study of changes in attitudes to the risk behavior in teenage risk groups due a psychotherapeutic program Street Smart.

Key words: behavior, Color Attitude Test, psychodiagnostics, risk behavior, teenage risk group, teenager.